

Keisarin og eg

Um veturin plagdu tey ungu at koma niðan til okkara at lánna húsin hjá okkum at dansa í. Fyri okkum smáu, sum svóvu uppi á loftinum, var hetta ein ógloymandi hending. Foreldrin hövdu lagt okkum og signað okkum og sløkt lampuna. Knappliga vaknaðu vit við at hoyra liv og gang niðrúndir. Eina løtu seinni kom mamma ella pápi upp og segði, at vit kundu sleppa niðrúndir, um vit lögdu í. Hetta var sum bráðliga at fáa eina gávu, tú ikki hevði væntað tær. Eg minnst enn, hvussu tað kendist at koma inn í ljósið og kenna varman av øllum fólkinum, ið inn var komið. Og so var tað atburðurin á teimum. Tey vóru heilt óðrvisi, enn tey plagdu at vera. Fólk, sum vanliga vóru blíð, vóru nú findarblíð. Fólk, sum vanliga nóg illa óntu tær aftur, um tú talaði á tey í túninum, vóru nú fryntlig. Spurdu teg kanska um okkurt. Tosaðu við teg, sum vart tú eitt vaksið fólk.

Og so var tað — dansurin. Sum oftast endaði tað við, at tú slapp at sita uppi á einum borði og hyggja at og lurta, meðan dansurin gekk. Har sat tú so, til tú ikki orkaði meira, og onkur kom og bar teg upp í songina, har tú sovnaði, vaggjaður í blund av stevinum niðrúndir. Men teir tímarnir, tú sat har, vóru onkursvegna avgerandi. Tað var, sum nam onkur við ein strong í sinninum, sum hevur skolið síðani.

II

Vit gjordust eldri. Og brátt kom tann løtan, tá vit sjálvi fyrstu ferð sluppu upp í ringin.

I bygdini, har eg eri uppvaksin, búðu tá umleið 150 fólk. Og umleið annaðhvørt ár var brúðleyp í bygdini. Eisini til hetta vóru víðhvert okkara hús brúkt. Arla á morgni kom maðurin, ið stilaði fyrri brúðleypinum, niðan til okkara. Tað fyrsta, hann gjørdi, var at leggja eitt tjógv á borðið, sum eitt slag av samsýning. So tók hann ein hamara og negdi ein veldugan seym í bjálkan — til lyktina at hanga á. Og nú var farið undir at fyrireika. Kokkarnir komu niðan og fóru at matgera. Menninir hongdu lyktir upp ymsa staðni í bygdini. Var tað glerstoytt úti, var oska stroydd í brekkurnar.

So varð brúðleyp hildið í bygdini. Hvat ið har hendi, tað er ein onnur søga. Kortini havi eg hug at nevna eitt minni, sum av onkrari grund festi seg í huganum. Tað var henda løtan — eftir at borðhaldið var av, beint aðrenn dansurin byrjaði. Í tó løtuni, eftir at kjotið var etið, og súpanin sopin, visti tú, at hetta var tað, tú alla tíðina hevði bíðað eftir. Tú komst við henda afturvendi skjálvtan, sum tú fyrstu ferð hövði kent, sitandi á einum borði í stovuni. Skjótt fóru tey vaksnu at taka hendurnar saman og gloyma seg burtur í dansinum. Tað kendist, sum táttaði tað í onku staðni djúpt inni í einum sjálvum. Sum raknaði ein duld megri við.

Dagin eftir — ella nakrar dagar seinni — hildu óvitarnir brúðleyp. Tvey av teimum djárvuru børn-unum hildu seg til at vera brúður og brúðgómur. Til matna hövdu vit sukurmolar. Ølið var runuvaln, sum vit drukku úr hesum eingilsku öldunkunum, sum tá rókust alla staðni. Brúðleypið var hildið í einum gomlum bassengi.

Tá ið borðhaldið var av, tóku vit hendurnar saman og fóru upp á gólvið. Enn dugdu vit ikki at kvøða. Onkur hevði kanska eina hylling á stevinum. Men hetta, at trilva okkum fram, var eitt spæl og ein stuttleiki í sjálvum sær. Onkur, sum hevði lagt seg meira eftir tí enn hini, byrjaði, við niðurlagnum sjálvandi:

*Stigum fast á vart gólv,
spurum ei vár skó,
Guð má ráða, hvar vit drekka
onnur jól.*

Meira dugdu vit ikki. Vit kvøðu niðurlagið umaftur og umaftur, hugtikin av hesum gátuføru og fornu orðunum, sum vit bara skiltu til helvtar.

III

Frá einum danskvöldi minnst eg eina litla hending, sum sigur eitt sindur um tann mátt, sum býr í dansinum.

I bygdini var ein maður, lat okkum kalla hann Demmus. Demmus var eitt av hesum menniskjunum, sum hann, ið var komin at kenna hann, ongantið gloymdi aftur. Hann var ein dugnamaður og eitt álitisfólk í øllum, hann gjørdi. Men hann hevði nakað fram um hetta. Hóast hann var hóvligur og fór stillisliga um, kendi tú á tær, at hann sum menniskja bar av øðrum. Komst tú á tal við hann í túninum — og hann hevði altið okkurt at prátta um, — kendi tú teg altið eitt sindur betri, tá ið tú fórt frá honum aftur. Tað stóð ein glæma av góðsku av honum. Eginleikarnir hjá hesum manninum komu m.a. til sjóndar í tí mátanum, hann fór um okkum børn uppá. Hann var barnagóður, men tað er ikki tað, eg hugsi um. Tað er meira tað, at hann tosaði við og fór um okkum børn, sum vóru vit hansara likar. Hetta var sjáldsamt.

Demmus hevði einaferð — fyrri mína tíð — verið ein tiltikin kvæðakempa. Og tað gingu søgur um, hvussu frálíkur vertsskapsmaður hann hevði verið sum ungur. Men so var missionin komin í bygdina. Demmus var blivin umvendur, og nú var tað bara hendinga ferð, hann sást á dansigólvi. Helst hevur tað ikki verið lætt hjá honum at lagt seg í tær trongu leinkjur, ið eyðkendu heimamissionina. Av lyndi var hann glaður og livsjáttandi sum fáur. Tað var lætt at skilja, at hann mátti hava verið ein góður skipari. Hann hevði gott mál og dugdi væl at syngja. Hann var ein frálíkur frásøgumaður. Og hann hevði ikki sort av sjónleikaragávum. Hesi evnini komu til sjóndar, tá ið jólatræ var og í sunnudags-skúlanum, sum tann stóð fyrri. Eg gloymi ongantið, hvussu hann við ógvilugum keipum imyndaði okkum hin ræðuliga berskolluta trælhandilsmannin Simon Legree úr bókini um Smáttuna hjá Tom.

I nógv ár hevði Demmus ikki verið á dansigólvi. Vit børn hövdu ongantið sæð hann dansa. Men so einaferð, í einum vertsskapi, fór hann upp í ringin — og við honum ein partur av teimum, sum annars hildu slíkt vera ógudiligt. Demmus dansaði og skipaði til tann ljósa morgun. Til endans skipaði hann Brúsajökil — og tað við lit! Tað var ein ógloymandi sjón at siggja henda

mannin, sum sunnudagar lærði okkum at syngja um »syndina svørtu«, skipa, so gólvið bognaði, og dansiringurin aðru hvørja løtu var undir bjálkunum. Eg gloymi ongantið, hvussu livandi og ógilla hann utlegði tumblið av Ormari og Brúsajökli:

*Katturin fell á jorðina niður,
veroldin tók at skelva,
út so lupu tey fimtan tröll
og ristu sínar bjálvar.*

IV

Var dansurin annað portrið inn í kvæðaheimin, so var søgan hitt portrið. Sögan kom tíðliga inn í mína verð. Á tala um hana, sum var hon ein grind, sum ein dagin verður latin upp fyri barninum, er helst skeivt. At vera barn er at eiga søguna. Tað, tey vaksnu gera, er annaðhvørt at geva barnsins sjónum og yrking gróðrarlikindi ella at skerja og kova tær.

Hjá okkum vórðu søgurnar vanliga sagdar sunnudag seinnapart ella gerandisdag um kvöldarnar. Allan dagin, meðan tú gekk úti og spældi, skreiddi ella bygdí kavahúsi, kundi tú ganga og gleða teg til ta løtuna, tá ið primusslampan varð pumpað og tendrað og vit øll settust rundan um koksborðið, meðan mamma ella pápi fór at siga frá, víðhvert úr bók, víðhvert við ongari bók. Tú hevði gingið og bíðað í spenningi allan dagin. Hvussu fór nú at gangast — Tom Sawyear ella Percival Keene, Korak ella Allan Quatermain?

Sum vit gjordust eldri, fóru vit at geva okkum far um, hvat tað vóru fyrri bókur, søgurnar vóru sagdar úr. Ein dagin ansaði eg eftir, at ein søgubók sá óðrvisi út, enn hinar plagdu at gera. Orðini stóðu mitt niður eftir síðuni, skipað við fyra stuttum reglum, ið vóru ójavnar á longd, í hvørjum bóki. Tær fyra reglurnar itu orðini. Søgurnar itu kvæði. Og nú komu Sjørður Fótur og Asmundur Aðalsen, Geva Langa og Tíðrikur Tatnarson, Hildibrandur og Asmundur Kellingarson inn í okkara verð — og teir tóktust okkum líka so livandi sum bygdamenninir, ið vit møttu undir neystunum ella í túninum um dagarnar.

Eitt tað fyrsta kvæðið, eg minnst pápa hava sagt fyrri okkum, var visan um frúnna Margretu. Hendingarnar í hesi visu tóku barnahuganum fast og góvu einum nógv at hugsa um. Tann fyrsta hvøkkinn fekk ein sjálvandi, tá ið frúgvinn Margreta verður seld til greivan av Blálandum og ikki, sum ætlanin var, sigld til Skotlands at vera moykongur har. Men hetta var lítið av miklum! Tá ið tann trúgva frúgvinn Katrin lovar at siga Eiríki kongi frá svikumum, tá ið tey koma aftur til Noregis, verður hon tikin av døgum á henda óhugnaliga og fyrri eitt barn undarliga máta:

*Toku tey frúnna Katrina,
lögdu undir hógind blá,
Eyðun og frúgvinn Ingibjörg
tey settust omaná.*

Margretukvæði er ein visa um lagað forløg. Alt er lagt til rættis, so at hetjan skal lata liv. Longu tíðliga í visuni, vita vit, hvussu leikur fer at enda. Tey óndu sleppa at sigra. Svíkjararnir sleppa at svíkja. Tá ið Eyðun Hestakorn í seinastu løtu stigir á fótin á Ásu Tistilsfrú, halsar hon um og vil ikki kennast við Margretu. Her gongur alt tvørtur imóti tí, sum eitt barn skilur ella kann góttaka. Hvi fer Margreta til Noregis, tá ið hon veit, hvør lagna hennara verður? Hvi bíður hon hægri maktir siggja til, at skipini hjá soninum, Magnusi, øll skulu søkka undir Skotlandi, tá hann fer at hevna deyðan hjá móður síni? Her er alt so øvugt. Visan er ógloymandi. Men hon er ov fremmand, av kátólisk, til at eitt barn fær yndi til hennara. Sjónskast er lagnu-trúgvinn, ið eyðkennir hesa visuna, í tí sárt symbolska

Stuttsøga eftir Hanus Andreassen

Fyrri partur (seinni partur kemur næsta leygardag)